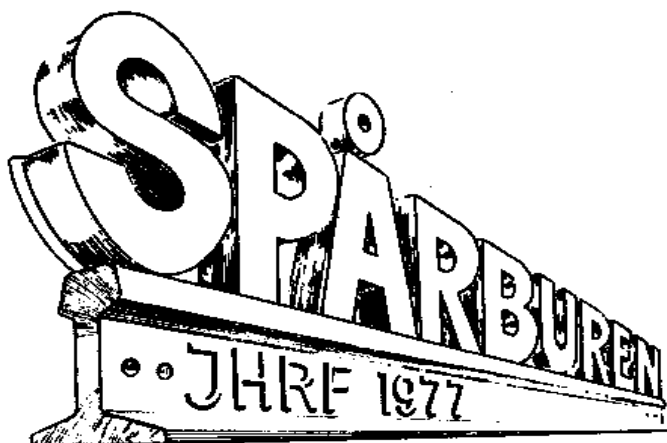

Föga periodiskt organ
för

**JÄRNVÄGS-
HISTORISKA
RIKSFÖRBUNDET**
Box 1134
171 22 SOLNA

Hemsida: www.jhrf.se
Mejl: kontakt@jhrf.se

Medlem av
* ArbetSam
* FEDECRAIL
* Tågoperatörerna

2/15

2015-03-15

ISSN 0280-9796

Bidrag sänds till

Spåraturen
c/o JHRF, Box 1134
171 22 SOLNA
anders.svensson@jhrf.se

Redaktör (Red):
Anders Svensson

INLEDNING

Här kommer årets andra Spåraturen efter ett kort uppehåll och med en del smått och gott som hänt sedan senast. Egentligen var dokumentationen av ThN-mötet klar redan till förra numret, men red lät den stå över för att inte nr 1/15 skulle bli allt för mastigt...

I detta tämligen omfattande nummer kan man läsa om:

- Från styrelsen med påminnelse om vår- och årsmötet, information om bidrag till JHRF och andra centralorganisationer, information om att Trafikverket tar över ansvaret för JTF, länk till en journalists syn på frågan om GSM-R och 4G, information från BTO om aktiviteter kring frågan om GSM-R och 4G, information om FEDECRAILs ungdomsläger 2015, kortrapport från MRO vårmöte, ett insänt remissvar till Transportstyrelsen angående säkerhetsintyg m m samt information om *Farokonventionen* om kulturarvets samhällsnytta.
- En dokumentation av *Transporthistoriskt Nätverks* senaste möte
- Information från ArbetSam: Önskemål om att få information om arrangerande av ungdomsläger, en presentation av en kurs om att göra sitt museum till klassrum samt information om kurser för att tillgängliggöra sitt museum.

FRÅN STYRELSEN

Påminnelse om vår- och årsmötet

Välkommen på årsmöte och vårmöte den 21 mars i Stockholm.

Vi har tidigare sänt ut kallelse och dagordning – här kommer ytterligare en påminnelse med hålltider, information om anmälan m m.

Anmälan

Vi hoppas att så många som möjligt kommer, så att vi får en klar bild av medlemmarnas åsikter och önskemål i de viktiga frågor som står på agendan! Vi önskade **senast 2015-03-13** information om:

- deltagare (namn och förening)
- deltagande på förmiddagens möte
- deltagande på eftermiddagens möten
- deltagande på lunch lördag
- intresse för middag lördag
- intresse för studiebesök söndag

Lägg på ett kol och sänd omgående ett mejl med ovanstående information till anders.svensson@jhrf.se!

Lördagens möte

äger rum i Djurgårdslinjens vagnhall *Alkärrshallen*, Falkenbergsgatan 2 – det går att åka nya spårvagnen linje 7 från (strax bortom) Sergels Torg till hållplatsen Konsthallen, därefter kort promenad först åter i ankstrikningen och sedan till vänster. Tidplan för mötet:

- 11:00 – start medlemsmöte med informationspunkter (Tågssommar, Tågsläpp, FEDECRAIL m m)
- 12:30 – enklare lunch enligt ovan.
- 13:00 – startar årsmötet
- 15:00 (ca) slutar årsmötet följt av fikapaus
- 15:15 (ca) – fortsätter medlemsmötet med ”tyngre” punkter (Transportstyrelsen, Trafikverket, försäkringar m m)
- 18:00 (senast) – slutar medlemsmötet

Söndagens studiebesök

äger rum på *Beckholmen* invid Djurgården, Beckholmsvägen – det går att åka nya spårvagnen linje 7 från (strax bortom) Sergels Torg till hållplatsen Skansen, därefter kort promenad genom parken till höger mot Beckholmsvägen, över bron och den mittersta vägen till en grind där vår guide Hakon Malmborg, Beckholmens dockförening, möter oss. Samling kl 10! Start med rundvandring på området och

FRÅN STYRELSEN forts

berättelse om öns och torrdockans historia. Ca kl 11 blir det kaffe med tilltugg i *Stöttboden* och information om föreningens verksamhet – slut senast 12:00.

Bidrag till JHRF – och andra

I år har 35 organisationer sökt bidrag från Riksantikvarieämbetet varav 20 har beviljats. Bidraget är viktigt för att kunna stötta och utveckla det engagemang som finns runt om i landet. Frivilliga insatser bidrar till att de nationella målen för kulturmiljöarbetet nås.

– Hundratusentals människor i Sverige är ideellt engagerade i kulturarvet. Bidraget är ett stöd till dem i deras arbete med att vårda och göra kulturarvet tillgängligt och levande för alla, säger riksantikvarie Lars Amréus.

De ideella krafterna bidrar till människors möjligheter att uppleva, förstå och ta ansvar för kulturmiljön, och att främja mångfalden av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas. Lista över vilka som fick vad nedan.

ArbetSam	400 000
Båthistoriska riksförbundet	20 000
Europa Nostra	100 000
ICOMOS	210 000
Järnvägshistoriska riksförbundet	80 000
Kulturarv utan gränser	160 000
Marinarkeologiska sällskapet	50 000
Museibanornas riksorganisation	80 000
Nordiska kulturlandskapsförbundet	45 000
Pilgrim	45 000
Svensk flyghistorisk förening	60 000
Svenska Byggnadsvårdsföreningen	870 000
Svenska IALE	20 000
Svenska Industriminnesföreningen	90 000
Svenska Spårvägssällskapet	50 000
Sveriges Fäbodbrukare	30 000
Sveriges Hembygdsförbund	2 000 000
Sveriges Segelfartygsförening	60 000
Sveriges Ångbåtsförening	80 000
The Unstraight museum	50 000
SUMMA	4 500 000

Meddelande om det årliga centralorganisationsbidraget har anlänt från RAÄ – denna gång tilldelades JHRF 10 000,- mindre än 2014. (*Skrivelse från RAÄ 2015-03-03, RAÄ hemsida 2015-03-09*)

Trafikverket tar över ansvaret för JTF

Från och med 1 januari 2016 tar Trafikverket över förvaltningen av JTF, Järnvägsstyrelsens trafikföreskrifter. Ett regelverk som tidigare förvaltats av Transportstyrelsen.

Järnvägsstyrelsens trafikföreskrifter reglerar trafiken på stora delar av det svenska järnvägsnätet. I samband med att Transportstyrelsen upphör med att förvalta des-

sa regler måste infrastrukturförvaltare och järnvägsföretag själva ta över ansvaret.

Efter en gemensam överenskommelse med Transportstyrelsen går nu Trafikverket in och tar över ansvaret för regelverket.

Förutom förvaltningen av föreskrifterna kommer Trafikverket i samråd med övriga berörda aktörer i järnvägsbranschen, utreda och föreslå lämpliga åtgärder, så att regelverket även i fortsättningen motsvarar branschens behov.

Regelverket är avgörande för att kunna garantera en hög säkerhet inom järnvägstrafiken i Sverige. (*Trafikverkets hemsida 2015-03-04*)

Alternativ rapport om GSM-R / 4G

I samband med hearingen om GSM-R och 3G/4G 2015-01-29 fanns en journalist från Dagens Nyheter på plats utanför lokalen och intervjuade några av de inblandade. Det blev en mer ”journalistiskt tillspetsad” artikel av det, se www.dn.se/nyheter/sverige/nytt-tagkaos-att-vanta-i-sommar/

Rapport från Näringsdepartementets styrgrupp för GSM-R

Fredag 6 mars träffades Näringsdepartementets styrgrupp för samexistens mellan GSM-R och mobilt bredband. Gruppen har kompletterats med representanter för Svensk Kollektivtrafik och Transitio.

Huvudpunkterna på mötet var:

Stödsystem för GSM-R

Näringsdepartementet informerade om att regeringen, förutsatt att tågoperatörerna skyndsamt inför skydd, avser att införa ett stödsystem för GSM-R. Frågan bereds med inriktning på att stödet blir retroaktivt.

Beslut om kraven på GSM-R

Trafikverket meddelade att man 13 mars håller ett beslutsmöte om kraven på GSM-R.

Konsekvenser i trafiken

Tågoperatörerna redogjorde för pågående arbete med konsekvenser för fordonen, gränsöverskridande trafik samt tidplan. Det finns fortfarande öppna frågor om de tekniska lösningarna.

Gränsöverskridande trafik

Transportstyrelsen informerade att man fram till 18 mars kommer att ha kontakter med sina kollegor i Tyskland, Danmark och Norge för att klargöra hur de svenska kraven ska hanteras på tåg som går över gränserna.

Nästa möte kommer att hållas 19 mars och avsikten är att stänga så många öppna frågor som möjligt. Näringsdepartementet vill då ha en indikativ tidplan för införande av skydd på fordonen. De viktigaste frågorna till

FRÅN STYRELSEN forts

dess är att få klarhet i hur den gränsöverskridande trafiken ska hanteras samt att få tekniska förtydliganden av Trafikverket. (Mejl från BTO 2015-03-10)

FEDECRAILs ungdomsläger 2015

Inbjudan till det 9:e FEDECRAIL Ungdomslägret 2015-07-31—08-09, Ungern

FEDECRAIL – Europeiska federationen för musei- och turistjärnvägar – och *MÁV Nosztalgia Kft.* (Ungerska Statsjärnvägarna – Historiska avdelningen) tillsammans med MÁV Budapest, Barnens järnväg, bjuder in dig till Fedecrails nionde ungdomsutbyte i Ungern 2015-07-31—08-09. Du kan förvänta dig ett varierat program som består av arbete på museijärnvägar, kulturella och regionala höjdpunkter och det viktigaste: det interkulturella utbytet av erfarenheter.

Ungdomsutbytet kommer att börja med ett besök på två smalspåriga järnvägar på landsbygden, cirka 50 km norr om Budapest. Detta kommer att följas av att besöka de största attraktionerna i Budapest, Ungerns huvudstad. Majoriteten av dagarna kommer att spenderas på *Järnvägshistoriska Parken*, dvs det nationella järnvägmuseet, i Budapest. Boende vid Järnvägshistoriska Parken kommer att äga rum i utmärkta sovvagnar! Mer information om platserna på www.gyermekvasut.hu/english/page.php?2 och www.mavnosztalgia.hu/en/menu/103

Är du mellan 15 och 26 år gammal och arbetar på en museibana eller en järnvägmuseiförening? Är du intresserad av ungdomsutbytet? Då kan du få ytterligare information på youthcamp@fedecrail.org, där du också kan be om ansökningsblanketterna, som ska insändas senast 2015-04-12. Anmälningsavgiften kommer att vara samma som förra året (140 EUR). (Inbjudningsbrev från FEDECRAIL 2015-03-06 och 2015-03-14)

Rapport från MRO vårmöte

MRO vårmöte 2015-03-07 ägde rum i personalhuset *Spårmanstro* i Malmköping. Således var MUMA värd för mötet och man hade ordnat anslutningsbuss – en TGOJ-gammelbuss – från och till Flen för de som kom med tåg. Förutom själva mötet fanns det möjlighet att studera verkstaden och under en paus ordnades en visning av det arkiv under uppbyggnad i en närliggande byggnad som MUMA nyligen fått RAÄ-bidrag till.

De sex personer som jobbat med MROs TRI sedan 1997/98 och blev färdiga hösten 2013 avtäckades med böcker (*De första stambanorna*). ULJ, MJ1, SkLJ, SkJ börjat. ULJ har kommit igång tillsammans med SkLJ – det finns dock en ”bromskloss” i en av föreningarna som gillar att köra efter den gamla *Säo 1959*. SkLJ har bestämt att införa den nya *MRO Säo 14*, har valt vad man ska använda av detta ramverk, har kollat sakändringar och påbörjat riskanalys. Man har även gått ige-

nom övriga föreskrifter. MJ har kommit igång och haft kontakter med Transportstyrelsen innan insänd ansökan – som nu gjorts – och man avser att köra som växlingsrörelse. Det berättades att man haft några vändor med myndigheten. JTJ har börjat, men har jobbat med sina egna utbildningar – man har dock sållat ut ej tillämpade regler. SkJ har bildat en grupp som har haft möten, avser att bli klara med föreskriftsarbetet i år, ha utbildning nästa år, och komma igång med att köra enligt detta regelverk 2017.

Ragnar Hellborg berättade att MRO erhållit 80 000,- i centralorganisationsbidrag från RAÄ och avser att använda det till säkerhetsseminarium, Almedalen, tjejgruppens stipendier m m. Övrigt kring detta bidrag, se annan plats i Spårburen.

Åke Paulsson berättade att Tågsläpp äger rum 2015-04-26 med 27 deltagare och det informeras om det genom annons i Tågssommar och på JvmV hemsida. Han fortsatte med att JHRF/MRO kommer att vara i Almedalen 2015-06-29—07-02, att deltagandet är ett samarbete inom ThN, att det blir samma plats norra hamnen som redan är klar och att priset för platsen genom samarbetet pressats till ca 2 000. Arbetsgruppen jobbar nu med seminarieprogrammet och avser att ha ett seminarium per dag under de fyra dagarna, två seminarier var för JHRF och MRO. ThN ska tillsammans driva de gemensamma frågorna om museer och besöksnäringen, kunskapsöverföring och stärkt bevaranderätt för det rörliga kulturavet. Det kan bli seminarier knutna till dessa tre punkter. En fråga om hur seminarietidpunkterna fördelas besvarades med att det redan är ordnat – JHRF/MRO behåller de tidigare tidpunkterna 11—12, andra får ta andra tidpunkter. En del seminarier kommer inte äga rum i vagnen, men de ska ändå vara tidssamordnade. Red framhöll att det är viktigt att både ha bemanning av platsen och att vara ute och söka intressant folk och besöka andras seminarier. Thomas Lange tyckte att det ha varit en bra utveckling av detta deltagande. Åke Paulsson efterlyste seminarieidéer.

Åke Paulson visade fem förslag på en MRO-logga och styrelsen föreslog sammansättning av förslagen 1 och 4, vilket beslutades. Lizette Hidlund berättade att MRO håller på med att ta in anbud på MRO-korten. Åke Paulsson fortsatte med att MRO skaffat nytt utseende och innehåll på hemsidan, www.museibanorna.se, och medlemmarna uppdrogs att kolla att de blivit rätt placerade på kartan. Han efterlyste fyra bilder och text till hemsidan om alla medlemmar.

Lizette Hidlund berättade att det ska komma ut information i MRO-Aktuellt om att söka bidrag från RAÄ-medlen för aktiviteter för att få fler/fortsatt aktiva tjejer på banorna. Informationen kommer ut när det går att söka medel. Hon och en annan från tjejgruppen har hållit seminarium i Almedalen, man håller på att starta ett nätverk. Mimmi Mickelsen berättade att hon jobbar med sådant – hon är ordförande i SSS men också aktiv i SSR. MUMA har med tjejer på sitt juniorläger. Några gemensamma kvinnliga medlemmar vill besöka AGJ, ÖSIJ m fl. Lizette Hidlund föreslog att hon skulle komma med i tjejgruppen, vilket hon nappade på. Lizette

FRÅN STYRELSEN forts

Hidlund föreslog att hon skulle sätta igång nätverket... Mimmi Mickelsen framhöll att det gäller att få hela familjer att engagera sig. Sten Erson-Wester tyckte att detta inslag på mötet borde ha videofilmats!

Johan Vinberg berättade att årets FEDECRAIL-konferens äger rum i Padova och att Ante Svensson och Peter Heller kommer att åka från MRO – avsikten är att Peter Heller ska gå på HOGs möte – det är denna grupp som har kontakter med ERA och är representerade vid deras möten. Sten Erson-Wester framhöll att deltagandet nu är billigare för några få dagar. Johan Vinberg berättade att FEDECRAIL anordnar ungdomsläger i Ungern 2015-07-31—08-07 och han ska skriva på *Järnvägshistoriskt Forum* om detta. Han tyckte att föräldrarna borde kunna betala för sina ungdomars deltagande i dessa, som i många andra, ungdomsläger – detta behöver inte föreningarna betala. Det efterfrågades ålder på deltagarna och Johan Vinberg svarade att de ska vara 15—26 år. Sten Erson-Wester framhöll att det även kommit bidrag från riksorganisationerna. Det frågades hur många svenska ungdomar som brukade delat och Johan Vinberg svarade att det varit 2—4 st. Sten Erson-Wester påpekade att lägren består av hälften arbete, hälften kulturella och sociala aktiviteter och deltagandet ska ses som en morot att jobba vidare inom banan. Mona Hjelm framhöll att alla ungdomar från MUMA som deltagit från MUMA har varit jättenöjda. Johan Vinberg informerade om att kommande års läger äger rum Tyskland, Finland och Sverige. Sten Erson-Wester påpekade att anmälningstiden utgår 2015-04-12.

Johan Vinberg fortsatte med att ERA har ett antal arbetsgrupper, att Anders Johansson sköter ERTMS-frågor samt att man här har chansen att få med undantag från början. Han önskade få med ytterligare några MRO-representanter i detta arbete, efterlyste förslag men har själv funderingar och ska undersöka detta vidare. Han framhöll att ERA betalar resor och trakamenten, så det blir varken någon belastning för MRO eller den enskilde. Det finns 29 arbetsgrupper, varav 11 som berör museitrafik, vara 4 berör museibanor. Johan Vinberg fick mandat att fortsätta söka intresserade.

Ragnar Hellborg berättade att Transportstyrelsen sänt en föreskrift om märkning av dragfordon på remiss och att MRO skrev ett remissvar som önskade undantag för historiska fordon även från insides märkning, vilket ändå kom med i föreskrift. Han tog då upp detta med GD som svarade med möjlighet till undantag – märkningen ska göras, men den göras liten och diskret. Johan Vinberg framhöll att det är där HOG kommer in i bilden – detta ska tas upp med Näringsdepartementet. Ragnar Hellborg fortsatte med att det även finns krav på att betala för godkännande av utbildningsplan, vilket lösts genom flyttning av granskning av utbildningsplan till tillsyn av dessa. Ett förmodat behov av att skicka in undantag för varje kursplan besvarades med att genom att det numera ingår i tillsynen behöver dessa inte skickas till Transportstyrelsen. Ragnar Hellborg fortsatte med att det nu finns tre remisser från Transport- Spårbyrå 2/15

styrelsen och en från Kulturdepartementet att besvara. Först en om nationellt säkerhetstillstånd, där man missat att annat än persontrafik kan förekomma som museitrafik, varför han kontaktat Näringsdepartementet om detta och de ska ta upp detta. Johan Vinberg undrade vad om är bra med förslaget? Ragnar Hellborg svarade att nu ska inte EU-regler gälla för museibanorna. De andra tre remisser handlar om JTF, namn på trafikplatser och Farokonventionen – MRO kommer att svara på dessa. En fråga om kostnader för tillstånd besvarade att de finns, men museiorganisationer är befriade från dessa.

Ragnar Hellborg berättade att säkerhetsgruppens arbete sedan 2010 avses dokumenteras. Det fanns olika synpunkter kring detta, men det beslutades att genomföra denna dokumentation. Johan Vinberg påpekade att denna dokumentation kan vara ett utmärkt kapitel till JvmVs årsbok *Spår*. Örjan Karlsson berättade att museibanornas verksamhet, i hans fall ÖSIJ, nu har pågått så länge att det nu blivit ett fall för hembygdsföreningarna. Ragnar Hellborg berättade att Transportstyrelsen fått en ny GD, Maria Ågren.

Red informerade om årets Tågsommar och funderingar inför framtiden. Sten Erson-Wester framhöll att Tågsommar, och särskilt kartan, får beröm i Europa. Han undrade om det går att lägga in museijärnvägarnas sträckning i denna? Red svarade att *Samtrafikens* karta, som är den som använts under många år, innebär inskränkning till de järnvägar som deltar i *Resplus*-arbetet. Men eftersom funderingar finns på att göra en egen karta så skulle sådant lättare kunna göras, samtidigt som att då denna planeras bara omfatta en sida är det bara större järnvägar som syns i den skalan.

Ragnar Hellborg meddelade att OBJ avser vara värd för höstmötet 2015 och det datum som föreslås är 2015-10-03—04 – detta beslutades. Han meddelade att det finns ett erbjudande från MfWFJ att vara i Vadstena i början av mars 2016 och detta erbjudande mottogs tacksamt.

Lars Johansson, AGJ, framförde en hälsning från deltagarna i säkerhetsmötet och -kursen – dessa var väldigt uppskattade. Med detta avslutades dagens möte. (red 2015-03-07)

Remissvar och skrivelser

Här kommer ett remissvar som inlämnades i mitten av mars:

Remissvar avseende *Föreskrifter om järnvägsverksamhet* (TSF 2014-26)

Inledning

JHRF består av 35 medlemsorganisationer, varav 32 ideella föreningar, som bedriver museitågstrafik. Samtliga föreningar som bedriver trafik på statens spåransläggningar är medlemmar i JHRF.

FRÅN STYRELSEN forts

När det gäller den järnvägshistoriska verksamheten utförs denna i grunden av tre typer av organisationer: föreningar som bedriver trafik på egen infrastruktur samt föreningar och Sveriges Järnvägsmuseum som i huvudsak bedriver trafik på statens spåranläggning, förvaltat av Trafikverket.

Totalt körs årligen ca 120 000 museitågs-km i Sverige på statens spåranläggning (2012).

Sammanfattning

JHRF är positiva till det mesta av Transportstyrelsens utredningar och föreskriftsförslag. Förbundet pekar dock på att även förbundets medlemmar, järnvägsföreningarna, bör tas med som remissinstanser när remisser avseende för deras verksamhet väsentliga förändringar sänds till andra järnvägsföretag. Förbundet påpekar dessutom att konsekvensutredning saknas för de föreningar som påverkas av ändringen från särskilt tillstånd till säkerhetsintyg och säkerhetstillstånd. JHRF anser att den avgiftsbefrielse som idag råder för tillsyn av särskilt tillstånd hos ideella operatörer i framtiden ska gälla för säkerhetsintyg och säkerhetstillstånd hos desamma.

Synpunkter

JHRF ställer sig i huvudsak positiva till Transportstyrelsens utredningar och föreskriftsförslag, med undantag för det nedan anförda.

Önskemål att medlemmarna tas med som remissinstans

Förbundet noterar att remissen sänts till ett antal företag med trafiksäkerhetstillstånd men inte till de föreningar som nu har särskilt tillstånd, vilka i högsta grad påverkas av de föreslagna föreskriftsändringarna. Det är viktigt att Transportstyrelsen även sänder remiss till av föreslagna förändringar berörda föreningarna.

Konsekvensutredningen för säkerhetsintyg och säkerhetstillstånds punkt 5.1.2 Vilken blir tidsåtgången ...

Förbundet saknar en konsekvensutredning av vad denna förändring – från särskilt tillstånd till säkerhetsintyg och säkerhetstillstånd – innebär för de föreningar som ska byta tillståndsform. Med konsekvensutredningens egna data som underlag skulle det kosta ca 0,3 – 0,55 MSEK per förening att helt köpa denna tjänst av konsulter, eller tillsammans 4,5 – 8,25 MSEK för de 15 JHRF-medlemmar som nu innehar särskilt tillstånd för att bedriva museitrafik på Trafikverkets spår. Detta är helt orimliga kostnader för detta kollektiv av tillstånds-innehavare.

Även om förändringen genomförs av ideell arbetskraft så går det åt resurser. M h a den timkostnad som används i samband med kostnadsrapportering för EU-bidrag, 175,-/timme, kan resursåtgången kvantifieras
Spårburen 2/15

ekonomiskt till ca 0,05 – 0,1 MSEK per förening eller ca 0,75 – 1,5 MSEK totalt för alla de 15 berörda föreningarna, vilket även det är en betydande resursåtgång.

JHRF anser att den avgiftsbefrielse som idag råder för tillsyn av särskilt tillstånd hos ideella operatörer i framtiden ska gälla för säkerhetsintyg och säkerhetstillstånd hos desamma.

Farokonventionen

Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde

Kulturdepartementet har skickat ut Riksantikvarieämbetets rapport *Farokonventionen Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde* på remiss. Sista svarsdatum för remissvaren är 2015-06-12. (Regeringens hemsida 2015-02-26)

JHRF har erhållit ovanstående remiss per brev och mejl och har för avsikt att svara på den. Den intresserade kan hitta rapport och missivskrivelse på <http://www.regeringen.se/sb/d/20050>

ThN-MÖTE 8

Plats: Arbetets museum, Laxholmen, Norrköping

Tid: 2015-02-12 kl 11:30 – 16

Närvarande:

Anders Carlsson (AC), kassör SSF, Gunnar Carlsson (GC), VHS, Rolf Eriksson (RE), VHS, Kjell Franzén (KF), EAA Sverige, Lovisa A Grentzelius (LG), samordnare ArbetSam, Stieg Ingvarsson (SI), ordförande SFF, Håkan Johansson (HJ), tf ordförande SÅF, Anders Lind (AL), ordförande ArbetSam, Kjell Nordeman (TN), kurssamordnare Arbetets museum, Rutger Palmstierna (RP), ordförande BHRF, Åke Paulsson (ÅP), kassör MRO, Anders Svenson (ASv), kassör SÅF, Anders Svensson (AS), sekreterare JHRF, Jan Tägt (JT), generalsekreterare MHRF.

Deltagande organisationer: Arbetstlivsmuseernas Samarbetsråd, ArbetSam, Båthistoriska Riksförbundet, BHRF, Experimental Aircraft Association (Sverige), EAA, Järnvägshistoriska Riksförbundet, JHRF, Motorhistoriska Riksförbundet, MHRF, Museibanornas Riksorganisation, MRO, Svensk Flyghistorisk Förening, SFF, Sveriges Segelfartygsförening, SSF, Sveriges Ångbåtsförening, SÅF, Vagnshistoriska Sällskapet, VHS.

Anteckningar:

KN hälsade välkommen till ThN-mötet i Torsten Nilssons frånvaro – denne höll en Söka-Pengar-workshop – och berättade att han håller på med kurser och konferenser. Deltagarna presenterade sig, se närvaroförteckningen ovan, och föregående protokoll ansåg vara OK.

ThN-MÖTE 8 forts

ThN skrivelse till RAÄ

KN berättade att Torsten Nilsson skrivit ett brev till riksantikvarien Lars Amréus och därefter talat med denne i telefon. KN delade ut ett papper med frågorna och Lars Amréus svar kring de fyra frågor som ThN önskade driva tillsammans med RAÄ.

Stärkt bevaranderätt: Där ”passade” RAÄ; det är en stor och svår fråga, där man måste jobba politiskt. RAÄ räcker inte till här, utan det är en mycket lämplig fråga att driva i Almedalen. JT berättade att Nederländerna har man en ny lag på gång om samtliga kulturarvsområden som ska gälla från 2016 och där ska allt med, även det rullande kulturarvet och ThN bör följa detta arbete. KN föreslog att få lagförslaget översatt till svenska – han önskade få det skickat per mejl. AS funderade på att kolla med den nederländska riksorganisationen, som är ett slags mera formellt nederländskt ThN. RP föreslog kontakt med kulturattachén på ambassaden. Han påminde om att vid uppvaktningen av Kulturdepartementet skickade de frågan vidare till RAÄ... GC föreslog ett gemensamt möte med företrädare för ThN, Kulturdepartementet och RAÄ. KN tyckte detta var en bra tanke.

Barn och ungdomars rätt till kulturarvet: Där hänvisade RAÄ till *Riksförbundet Sveriges Museer (RSM)*, d v s att tillsammans med dem driva denna fråga. GC framhöll att det är viktigt att få med ungdomar och därmed få återväxt. SI undrade vad RSM gör i denna fråga? RP påpekade behovet för ThN att jobba med detta, bl a i Almedalen. JT undrade över ArbetSams relationer med RSM? AL svarade att frågan om skolbesök på museer har cirkulerat inom RSM. SI påpekade att detta är en lokal fråga kring historie-, fysik-, teknikundervisningen. AL påpekade att man ska samtala med RSM om detta. AC påpekade att det även handlar om att bevara kunskapen där man kan peka den av Sverige underskrivna UNESCO-konventionen – man kan då även driva detta mot skolorna. RP föreslog seminarium om detta i Almedalen. RE påpekade att lärarna ska knuffa på om detta. ASv hade sett ett program på Barnkanalen om att övernatta på museum – man skulle kunna bygga på detta.

KN framhöll den framgångsrika ungdomsverksamheten med populära ungdomsläger i spårvägsorganisationen MUMA, AS fyllde på med att sådana också arrangeras på europeisk nivå av den europeiska järnvägsorganisationen FEDECRAIL. KF berättade att *Frivilliga Flygkåren (FFK)* har fått med 700 ungdomar i läger m m som handlar om moderna flygplan – motsvarande skulle också kunna göras med historiska plan. Man skulle kunna ha transporthistoriska ungdomsläger. SI berättade att SFF samarbetar med FFK och föreläser om historiskt flyg på dessas läger. AC påpekade att det arrangeras seglarläger med tillsammans runt 3 000 deltagande ungdomar. KN meddelade att man önskar scanna av vilka verksamheter för ungdomar som finns.

Trafikverkets raska rivning av kulturhistoriska byggnader: Där hade RAÄ svarat att ”det är nog som det är”. På nationell nivå finns ett representativt urval av järnvägsbyggnader, men här måste man verka på lokal och regional nivå och då har RAÄ svårt att delta. AS påpekade att JHRF/MRO höll ett bra seminarium i Almedalen om detta, där Trafikverket och RAÄ deltog, och att de kontakter som knöts då kan vara något att bygga vidare på. SI påpekade att SFF har hindrat en del flygplatsrivningar; bl a stoppade man rivningen av en k-märkt byggnad på Bromma flygplats. JT framhöll att detta handlar om balansen mellan den befintliga och starka miljölagsstiftningen och den obefintliga/svaga kulturarvslagstiftningen – därför är det viktigt att driva frågan om kulturarvslagstiftningen. KN berättade att lokalt/regionalt, särskilt i Norrbotten, har man utdömt viten för samlare. JT berättade att MHRF håller på att skriva ett PM till samlare och önskar med utgångspunkt från detta få en dialog med Naturvårdsverket.

Att förhindra inkrävandet av historiska registreringsbevis i original: RAÄ har tagit upp denna fråga i möte med Riksarkivet. Lars Amréus tycker att ThN ska skicka en skrivelse till Riksarkivet och Transportstyrelsen. JT påpekade att MHRF har haft frågan uppe sedan 2008 och nu fått till en lösning där dokumenten ska bevaras i de föreskrivna tio åren hos Transportstyrelsen, därefter ska myndigheten avgöra om dokumentet har ett kulturhistoriskt värde och då kunna återlämnas till bilägaren om denne begär det. RP föreslog att kontakta Näringsdepartementet om att de ska skriva en instruktion om hanteringen av detta. KF påpekade att risken finns att Transportstyrelsen tillämpar samma gallringsregler för flygplansdokument som för bilar. AL såg MHRF som resurs i denna fråga. JT berättade att det handlar om ca 20 dokument per år. RP föreslog att gå till Europadomstolen. JT påpekade att deras världsorganisation FIVA har tagit upp denna fråga med EU.

KN fortsatte med Torsten Nilsson framförde två alternativ till fortsatta kontakter med RAÄ – att ha korta överläggningar med dem (tillsammans) med andra stora organisationer och då få med representanter för ThN på dessa möten alternativt att bjuda in Lars Amréus till ett kommande ThN-möte. Torsten Nilsson förordade att ThN används sig av bägge förslagen. KN, JT m fl tycket att ThN i första hand skulle bjuda in honom. Beslutades att bjuda in Lars Amréus till nästa ThN-möte, som då lämpligen förläggs till Stockholm. JT påpekade att mötesdagen kan komma att styras av Lars Amreus.

ÅP framhöll att de fyra frågorna enligt ovan kan bli föremål för Almedals-seminarier.

Ev uppvaktning av den nya kulturministern

LG påpekade att ThN tidigare har uppvaktat Kulturdepartementet med en liten grupp och föreslog en ny uppvaktning, även denna gång med en liknande grupp – gruppen förra gången bestod av var Malin Blomquist, Erica Grann, Torsten Nilsson och Rutger Palmstierna. Hon fortsatte med att ArbetSam redan har kontaktat henne och det tog lång tid att få ett svar – det verkar

ThN-MÖTE 8 forts

inte som hon är intresserad av detta område. RP föreslog att bjuda in henne till Almedalen. JT berättade att han träffade henne före jul och fick en kort pratstund – hon/de skulle återkomma men inget händer. Det är samtidigt rörigt på Näringsdepartementet med omorganisation och omflyttningar så de jobbar mest med eget. LG föreslog att utse en grupp och att skriva till kulturministern. **Beslutades** att utse samma grupp som tidigare – se ovan och **uppdrops** åt Torsten Nilsson att skriva skrivelserna.

ThN logo

LG påpekade att Bevara oss-väl-loggan finns och används i gem annons i broschyrerna (Arbetsamma museer m fl). AL framhöll att det är bra att ArbetSams namn är med – ArbetSam kan ta frågor som berör alla. HJ berättade att han häromdagen lekte med loggan, provade att lägga texten i bågar runt loggan, tyckte det blev bra samt föreslog att Göran Schüsseleder kan titta på detta. AS vädjade om att alla deltagare i ThN bör bli med som medlemmar i ArbetSam – kostnaden är liten, nyttan är stor och framförallt är då allt tydligt mot Region Gotland att alla inom ThN, sektion av ArbetSam (som tillståndet söktes som) också är ArbetSam-medlemmar. RP påpekade att BHRF vill använda ThNs logga i sitt eget materiel. GC tyckte att alla ska marknadsföra loggan i sitt materiel. JT framhöll att ThN måste bestämma sig nu för att kunna jobba vidare inför Almedals-jobbet. SI ville ha en slagkraftig logga utan för mycket budskap. RP och AL framhöll att budskapen kring loggan kan variera efter användning. **Beslutades** att i ThN gemensamma (Almedals-)materiel använda texten *Transporthistoriskt Nätverk – ArbetSam* tillsammans med Bevara-oss-väl-loggan och att i övrig marknadsföring ge organisationerna frihet att korta budskapet.

Almedalen 2015

HJ berättade att han fått den ”efterlängtrade” fakturan på 16 000,-, ställd till ArbetSam. AS fyllde i med att det krävdes organisationsnummer i ansökan och att det låg närmast till att använda ArbetSams organisationsnummer och skriva ansöka i namnet *Transporthistoriskt Nätverk, sektion av ArbetSam*. HJ fortsatte med att ArbetSam kollades av Region Gotland och befanns OK. Tillståndsärendena handläggs numera hos Polisen i Stockholm. Han fortsatte med att han hade två alternativ till ekonomisk hantering: att dela på fakturan rakt av på nio organisationer, vilket blir 1 778,- per organisation, alternativt att all betala 1 300,- per organisation för de tre första dagarna och att JHRF och MRO betalar 2 000,- var för torsdagen. **Beslutades** att dela rakt av enligt alternativ ett. ASv påpekade att han inte har pengar att för att betala fakturan och behöver ett tillskott om 745,- per organisation eftersom fakturan ska betalas i början av mars. Dessutom kan den gemensamma broschyren förväntas kosta 5 000,-. AS, KN m fl föreslog att lägga upp en budget för ThN gemensamma Almedalskostnader. SI påpekade att marknadsföringskostnaderna handlade om flaggor m m för ca 10 000,-. Spårburen 2/15

ASv föreslog att organisationerna i denna omgång betalar 2 000,- var – **uppdrops** åt ASv att fakturera organisationerna detta belopp och fakturan skickas till av ASv redan använda e-post-adresser.

HJ berättade att han bokat 8 hotellrum och lovat återkomma om exakt antal. ArbetSam förklarade sig intresserade av två enkel- och två dubbelrum. Även SSF var intresserade av ett rum.

SI föreslog att lägga till en identifikation. Han visade en skiss på beachflaggor och deras placering med en banderoll mellan dem. Järnvägsvagnen kunde sedan placeras i mitten som blickfång. Detta **bordlades** för att tas upp på ett separat Almedalsmöte 2015-03-02.

Rapport från organisationerna

AL berättade angående *ArbetSam* att han ville göra reklam för museidagarna i Västerås 2015-04-10—11, där *tillgänglighet* är tema. Det brukar vara 100—120 deltagare och förutom möten är det studiebesök. LG fyllde på att ArbetSam arrangerar massor av kurser, som Wikipedia-, Ångpanne- och Söka-Pengar-kurser. Även den uppskattade *Lilla Museiskolan* – hon rekommenderade att gå in på ArbetSams hemsida. Hon påminde även om *Kulturanalys* statistikinsamling.

SI berättade att *SFF* planerar för deltagandet i Almedalen, inte är klara med seminarier klara, men hoppas vara klara med detta under första halvan av mars. Man har sökt verksamhetsstöd från RAÄ.

RE berättade att *VHS* håller på och förbereder Julitadagen, som är ett samarbete om gamla vagnar med deras egna vagnar – det handlar om att bygga upp deras vagnar, hålla kurser samt ställa upp med bedömning av ekipagen. Detta evenemang äger rum 2015-06-27. VHS åker dessutom runt på olika mässor och utställning och ser nu en uppgång med yngre intresserade. Man har även utlands-kontakter. Man lägger ut alla VHS tidningar på nätet liksom information om delar på vagnar och vagn typer. GC fyllde på med att en kurs anordnas i april och RE förtydligade med att man brukar ha två kurser i vagnreovering per år i Forsvik. GC undrade om kurserna kunde komma in i ArbetSams sammanställning? LG svarade att denna endast omfattar egna kurser, men man kan kanske göra kurser tillsammans... KN undrade vad som hänt med von Rosens samling? RE svarade att den hamnade i Sparreholm. Han fortsatte med att ett nordiskt samarbete inom hästvagnar har inletts – det ska vara ett första möte i Norge 2015-05-16.

HJ berättade att *SÅF* har årsmöte 2015-03-22 där man bl a ska välja en ordinarie ordförande. I Torshälla är det ett jippo 2015-05-30. Höjdpunkten under året blir *Stockholm Steam Festival* med Sjöhistoriska Museet som organisatör och isbrytaren *S:t Erik* 100 år som anledning. Den äger rum 2015-08-15—16 och det blir även tillresande ångfartyg veckan innan som inbjuds personligt. Det blir också en fritidsbåtsdag inom denna vecka. Även segelfartyg omfattas. Detta firande kommer att ta en hel del av SÅFs kraft. Man ska även vara

ThN-MÖTE 8 forts

på *Båtmässan* 2015-02-28—03-08 med bl a en ”ängslup”.

KF berättade att för **EAA** Sverige är den flyghistoriska verksamheten större än den med amatörbyggda plan. Därför har man återuppväckt veteranflygsektionen, i vilken han blivit ordförande. EAA fyllde 50 år i december 2014 – d v s då man tog kontakt med USA. Man fick privilegier i januari 1965 och avser därför att fira i år. KN undrade var verksamheten håller till? KF svarade att den finns i hela Sverige, men kansliet finns i Bromma. Det finns andra flyghistoriska grupper inom landet, utanför EAA. EAA planerar att försöka sig på en ungdomssatsning tillsammans med FFK som går ut på att delta med historiska flygplan på deras ungdomsläger.

AC berättade att **SSF** har sitt årsmöte 2015-03-15—16 i Oxelösund. Man är inblandade i EU-projektet *Nordisk kustkultur* och att aktiviteter inom detta pågår ungefär samma tid som Almedalen. Seglarskolan har blivit auktoriserad av Transportstyrelsen och verksamheten växer på västkusten.

ÅP berättade att för **MRO**(s medlemmar) står utbildning, fortbildning och underhåll i fokus. All personal säkerhetstjänst fortbildas nu under våren och MRO har varje år en säkerhetskonferens i januari då man bl a går igenom nyheter från Transportstyrelsen. KN undrade vilket innehåll dessa konferenser har? ÅP svarade att man rapporterar olyckor, tillbud m m och går igenom dessa, kursledarna går igenom nytt från Transportstyrelsen, det är mycket diskussioner vilka är nyttiga samt efterfrågan på dessa konferenser är stor. Nästa kurs äger rum 2015-02-21 och handlar om *säkerhetsrevision och riskanalys* – banorna ska göra detta själva och alla chefer ska gå denna årliga kurs eftersom det inte får hända något på museibanorna. 2015-03-07 är det vårmöte i Malmköping där man kommer att gå igenom nya Säo 14. Man jobbar mycket med säkerhet inom MRO. MRO har tagit fram en ny logga, en grafisk profil och ny hemsida. 2015-05-14 invigs en ny gammal järnväg, nu 6,5 km, i Roma på Gotland och festligheterna pågår hela Kristi-himmelsfärds-helgen.

RP berättade att inom **BHRF** pågår sjösättning och årsmöten och att man är engagerade i *Båtmässan* 2015-02-28—03-08 där (också) ånga och segel ska vara med. Klubbarna håller i de större evenemangen. BHRF håller på att ta fram en prototyp inför förslaget om jurist-kommission som kollar bevaranderätten i dag. BHRF har fått in en ny styrelseledamot som har varit fackförbundsjurist i denna verksamhet, men har även med antikvarisk expertis och ska ta fram något för båtsektorn som kan fungera som inspiration för övriga sektorer.

JT berättade att för **MHRF** ligger det närmast ett möte om bränsledirektivet med Naturvårdsverket – man har problem med framförallt diesel. Det var ett möte inom fordonsgruppen i januari på Älvsjömässan och det är trevligt men inget händer. Man avser att tillsammans Spårburen 2/15

med andra fordonsorganisationer hitta på en modell så att det händer något. Man ska försöka ha ett möte om framtida arbetsformer. Det blir ett möte med Näringsdepartementet i mitten mars. Man har fått en remiss om Transportstyrelsens föreskrifter om registrering av fordon. Man har själva haft besiktningshearings på åtta ställen inför EU om direktiv angående besiktningsrätt. Man har under många år haft en ledamot av lagstiftningskommittén i FIVA, där Peter Edqvist blivit invald som ny ledamot och får då kontinuitet – arbete pågår om att harmonisera registreringsregler.

MHRF jobbar även med kulturarvsaspekter som den *Motorhistoriska dagen* 2015-06-06 där det blir fler arrangemang än tidigare. Avsikten är även att närma sig hembygdsrörelsen kring detta arrangemang. På Elmia arrangerar man tillsammans med Albinsson& Sjöberg förlag en historisk del av en stor fordonsmessa med tema *engelska parken* under påskhelgen. Förra året var VHS med – RE meddelade att de sålde lite och inte fick några medlemmar. JT fortsatte med att de håller till i C-hallen, och att denna del av mässan får mest uppskattning. Det blir eventuellt en engelsk flyplansvepa. En ny idé är guidade turer i hallen. Det går bra att skicka med övriga organisationers broschyrer dit.

AS berättade att **JHRF** även blivit associerad medlem i *Branschföreningen Tågoperatörerna*, som samlar den kommersiella järnvägsbranschen. Han fortsatte med att avsikten är att vara med på Almedalsveckan och att arbetet med gemensamt trafikillstånd med vilar f n. ERTMS-frågan bevakas fortsatt samt att frågan om järnvägens telefoni GSM-R och störningar från 3G och 4G blivit akut. GSM-R lyssnar av tekniska och legala skäl av hela 900 MHz-bandet, teleoperatörerna har fått frekvenser där för att utnyttja bandet bättre, de har hittills varit ålagda att begränsa signalstyrkan invid järnvägar (det är därför mobiltelefoni och mobilt bredband fungerar dåligt på tåg), men denna begränsning slutar 2015-06-30. Samtidigt har järnvägens regelverk inte hängt med och först från 2015-07-01 bli de filter som löser problemen tillåtna – och då får teleoperatörerna direkt höja signalstyrkan 200 gånger... Det har bildats en styrgrupp under ledning av Näringsdepartementet för att hantera denna intressekonflikt.

I övrigt har JHRF fått ett antal föreskriftsremisser från Transportstyrelsen och avser att delta i Trafikverkets arbete med ersättaren till JTF, dagens trafikföreskrifter, som Transportstyrelsen släpper, ska arrangera *Tågsläpp* med 27 deltagare landet runt 2015-04-26, jobbar med samordnade utbildningsplaner, deltar i den europeiska organisationen FEDECRAILs ”kulturarvstrafikgrupp”, i Transportstyrelsens branschråd och sedan någon vecka även i Trafikverkets FRI-möten (*Forum för gemensam riskhantering trafiksäkerhetsrisker*), har en gemensam försäkringslösning, planerar säkerhets- och utbildningsmöten samt arbetar mycket tillsammans med MRO.

KN påpekade att SJVM har sitt eget hundraårsjubileum 2015-05-23 och firar hundra år av järnvägs elektrifiering 2015-09-12—13.

ThN-MÖTE 8 forts

Övriga frågor

ASv informerade om Transportstyrelsens projekt *Nationella Föreskrifter*, som går ut på att omarbete båt-föreskrifterna, men där projektledaren slutat. Man står inför avslut av sista etappen. Man har varit inne på besiktning av alla båtar, men har nu kommit fram till att det ska gälla båtar från 5 meters längd. Göteborgskontoret har bara tre besiktningsmän kvar, så frågan är hur detta ska fungera. Han fortsatte med att det blir mer egenkontroll. HJ påpekade att det blir en stor skillnad där man framöver blir utsatt för egenkontroll varje år, dock avseende olika delar av båten olika år.

KN berättade att han på Arbetets museum driver ett *Kunskapscentrum*, som består av åtta olika projekt, varav några är inspirationskurser på olika platser i landet. Han vill flagga för de tekniskt inriktade kurserna, fyra st i år, som handlar om sådant som tangerar organisationernas områden. På ångpannekursen för någon vecka sedan fick med ett antal deltagare från järnvägs-sidan, varav några berättade om egna erfarenheter. Han har haft med SAF på planerade och genomförande (och finansierade) av denna kurs och önskar få med JHRF och MRO på framtida kurser. Nästa vecka är det en kurs om att drift av båtar i Beckholmen. Han undrade om MROs återkommande säkerhetsmöten kanske är något även för ångbåtar. Han kan komma från Arbet-Sam och prata om vad som kan göras. ÅP berättade att MRO har kört renoveringsseminarium. AS berättade om de planer på teknikseminarium tillsammans med SJVM och MRO som finns. KN såg att det finns samarbetsmöjligheter där. GC framhöll möjligheten till samordnade kurser med Arbetets museum: vagnshjul och bilhjul, trärenoveringar m m är rätt lika. Ett sådant samarbete skulle stärka alla inblandade. KN tyckte att det är bra att kunna diskutera tillbud på MROs säkerhetsseminarier. ÅP framhöll att MRO funderar på seminarium om hela miljösidan om utsläpp och oljor. AS berättade att JHRF har idéer om ett arbetsmiljöseminarium. KN konstaterade sammanfattningsvis att man borde kunna samarbeta om mycket.

Nästa möte

KN berättade att Torsten Nilsson frågat om inriktningen för ThN ska vara ett eller två möten om året? Alla önskade två möten – detta **beslutades**.

Beslutades att hålla nästa möte i Stockholm under hösten på tid och plats som fungerar för Lars Amréus – JT meddelade att mötet kan vara hos MHRF.

Avslut

KN tackade för dagens möte, som avslutades kl 15:35.

FRÅN ARBETSAM

Ungdomsläger

Har ni erfarenhet av att driva ungdomsläger eller är ni nyfikna på att arrangera ett? Skriv då till oss! Arbetets museum och ArbetSam eftersöker uppgifter om vilka arbetslivsmuseer som

- driver ungdomsläger idag
- har drivit ungdomsläger förut
- vill börja arrangera ungdomsläger
- vill veta mer om att arrangera ungdomsläger

Mejla till torsten.nilsson@arbetetsmuseum.se, Arbetets museum (Via ArbetSam Nyhetsbrev 2015-03-03)

Gör ditt museum till ett klassrum!

Arbetslivsmuseerna är utmärkta som lärosalar. Arbetslivsmuseerna erbjuder eleverna möjlighet att lukta, höra, se och känna historien. Och på arbetslivsmuseerna finns möjlighet att ta del av hur industrisamhället såg ut. Det finns en rad olika ämnen som man kan beröra; arbetsförhållanden, tekniska innovationer, miljöaspekter, levnadsstandard, kulturarv med mera.

ArbetSam kan nu erbjuda medlemsmuseer en heldag med pedagog Pia Åkesson, till vardags verksam på Qvarnstensgruvan i Lugnås, helt kostnadsfritt. Tillsammans med Pia tar ni fram:

- övningar anpassade för just er museum riktade till barn i årskurs 4-6 och kopplade till Läroplan 11
- tips och handledning i hur och vilka kontakter arbetslivsmuseet bör ta i syfte att öka samarbetet med skolor
- tips och handledning i hur man tar emot skolklasser

Miss inte den här unika chansen! Projektet pågår mellan april och september 2015. Antalet museer vi kan erbjuda detta till är begränsade så hör av er omgående. Fika och lunch ingår.

För mer information, kontakta ArbetSams kansli 011-23 17 30 eller info@arbetsam.com (mejl från ArbetSam 2015-03-11).

Att tillgängliggöra sitt museum

Vill du lära dig mer om hur man kan tillgängliggöra sitt museum? Välkommen då till vår endagskurs!

Våra arbetslivsmuseer är fantastiska. De är levande och de berättar historien på den plats där historien utspelar sig. De kan finnas i ett hus men lika gärna kan de vara en skuta, ett flygplan, ett tåg eller en kvarn, och de är ofta belägna utanför de stora städerna. De flesta arbetslivsmuseerna byggdes under en tid då tillgängligheten kanske inte var den mest prioriterade frågan. Men självklart bör vi försöka tillgängliggöra våra museer så gott vi kan.

FRÅN ARBETSAM forts

Hur är det på ditt museum? Är det tillgängligt? Hur gör man för att tillgängliggöra sitt museum? Vad ska man tänka på? Hur har andra gjort?

Vi erbjuder här en endagskurs där vi tittar närmare på tillgänglighet ur olika perspektiv och får tips om hur man kan gå tillväga. Vi genomför samma kurs på fyra olika orter, se datum och orter nedan.

Kostnad: kostnadsfritt, fika och lunch ingår.

Tid: 11-16

- 15 april CTH-fabriksmuseum, Borlänge
- 27 april Tändsticksmuseet, Jönköping
- 9 september Gällivare museum, Gällivare
- 14 september Repslagarmuseet, Älvängen

Arrangör: ArbetSam tillsammans med arbetslivsmuseet på respektive ort och Arbetets museum. Projektet genomförs med hjälp av medel från *Statens Kulturråd* och *Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur*. (mejl från *ArbetSam 2015-03-12*)